

Jedna třída, dva učitelé

Přeplněné třídy a nezkušení mladí učitelé. Co s tím? Řešením obojího může být párová výuka

BARBORA ŘÍHOVÁ

V pražské městské čtvrti Kunratice najdeme jen jednu základní školu. Každá třída, zejména na prvním stupni, tu proto posledních pár let čítá tři desítky dětí. Škole se ale povedlo najít řešení, aby se kantor stihal při tak velkém počtu věnovat každému žákovi zvlášť. Třetinu vyučovacích hodin v prvních a druhých ročnících tu už druhým rokem neučí jen jeden učitel, nýbrž dva.

Jsme rovnocenné

Klasické vyučovací hodiny, kterou si mnozí z nás pamatují ze svých školních let, se to moc nepodobá. Druháci z kunratické základky nesedí v lavicích seřazených za sebou a učitelka nestojí před tabulí a nevykládá látku. Děti se místo toho rozesadí doprostřed třídy do kruhu a spolu s nimi se tam usadí i dvě učitelky.

Zrovna začíná hodina českého jazyka. Děti se dozvídají, že polovina z nich se bude věnovat psaní příběhu, druhá bude trénovat čtení a porozumění textu. Potom se třída rozdělí napůl, jedna skupinka zůstane tam, kde je, a druhá se přesune do třídy naproti přes chodbu. Každá z učitelky se pak věnuje jedné skupině.

Takto odděleně stráví školáci téměř celou hodinu. Jen v polovině vyučování je učitelky na chvíli svolají zpět do jedné třídy a děti dostanou za úkol seřadit se jako barvy semaforu dle toho, jak jim samým dnes připadá, že jim čtení či psaní jde. Zelení jsou se svou prací spokojeni, u oranžových je to půl na půl a červení nemají svůj den. Jedna učitelka si pak povídá s oranžovými, druhá s červenými. Po chvíli se děti vrací ke své práci. Přínos semaforu je zřejmý – učitelky v druhé půlce hodiny vědí, kterým školákům se mají víc věnovat.

„Říká se tomu párová výuka,“ upozorňuje posléze ve své kanceláři ředitel školy Vít Beran a zdůrazňuje, že si to nemáme plést s modelem, kdy je ve třídě učitel a asistent, který pomáhá dětem s handicapem či poruchou učení a do výuky samotné nezasahuje. U modelu dvou učitelů je to jinak: jsou si rovnocenní a oba dva učí.

Způsoby, jakými kantofi v hodinách kooperují, jsou různé. „Někdy to vypadá jako dnes, že si děti rozdělíme na dvě skupinky. Další varianta je, že jedna z nás učí a druhá krouží po třídě a pomáhá žákovi, který to zrovna potřebuje. Kdykoli ale může kterákoli z nás vstoupit do hodiny s nápadem,“ vysvětluje třídní druháků Gabriela Jedličková po hodině českého jazyka.

Peníze od státu nedostaneme

Kunratická škola testuje párovou výuku už čtvrtým rokem. V roce 2010 se zapojila do projektu Pomáháme školám k úspěchu, který iniciovala a financuje nadace založená nejbohatším Čechem Petrem Kellnerem a jeho manželkou, The Kellner Family Foundation.

Cílem projektu je podpořit učitele tak, aby dokázali dobře rozpoznávat individuální potřeby žáků. „Druhého učitele v hodině nemůže škola platit z peněz, které dostává od státu. Pokud chcete mít učitele navíc, musíte na něj sehnat peníze někde jinde,“ říká ředitel Beran, který před čtyřmi lety dostal od nadace první peníze na dva učitele. Začali tehdy korzovat po škole a společně učít s kmenovými učiteli.

„Vycházelo to tak na dvě tři vyučovací hodiny týdně, během nichž měl každý učitel ve své třídě kolegu. Všichni tak měli možnost se s tímto modelem seznámit,“ popisuje genezi párové výuky na své škole ředitel. Každý tuto novotu přijal jinak. Někdo ji přivítal, podle ředitele zejména prý učitelé na prvním stupni, na druhém stupni se ale někteří se zkrátou soukromí ve svých hodinách vyrovnávali hůř.

Další posun nastal před dvěma lety, když se třídy prvňáčků začaly neúměrně plnit. „Pan ministr sice říká, že průměrná třída má dvacet jedna dětí, u nás to ale neplatí. V našich tří-

V tandemu. Druhákům v kunratické škole se věnují dvě učitelky.

FOTÓ MAFA - TOMÁŠ KRIST

dách je třicet dětí a učitel nemá šanci se věnovat všem. A proč má učitel i děti trpět kvůli tomu, že jsme na okraji Prahy, kam se stěhuje hodně rodin?“ ptá se Beran.

Škola proto začala zvažovat, že ke dvěma stávajícím korzujícími párovými učitelům přiberou ještě další dva, kteří se budou věnovat pouze prvňákům. Začali o tom jednat s tanním rodičovským spolkem Patron. Následovaly desítky hodin debat, zda taková věc patří na veřejnou školu, jaké skýtá výhody a nevýhody, a hlavně, zda jsou rodiče ochotni platit druhého učitele, jehož roční plat vyjde na 360 tisíc (včetně odvodů z mezd).

Tehdy ve škole otevřeli tři třídy po dvaceti devíti dětech. „Jsem zastáncem toho, že se nemá stanovovat průměrná částka, kterou má každý zaplatit. Všichni umíme dělit a každý si dokáže spočítat sám, kolik peněz je třeba vybrat. A taky nelze nikoho nutit zaplatit,“ je přesvědčen ředitel. Každý rodič tedy daroval spolku Patron jinou částku, kdo nechtěl nebo nemohl, nezaplatil nic. Patron pak peníze převedl škole.

Beranovi bylo současně jasné, že má-li takový projekt mít úspěch, musejí rodiče průběžně informovat. „Scházíme se dvakrát třikrát do roka. Naposledy jsme s rodiči dávali dohromady, co pozitivního a negativního na párové výuce vidí. Ukázalo se, že řada z nich vidí ohrožení v tom, že by párová výuka skončila. To je pozitivní zpráva,“ oznamuje spokojeně ředitel.

Když se ptám, jestli se párová výuka líbí všem, zjišťuji, že některým se zamlouvala hned, jiní k tomu dospěli až postupem času. A pak je tu i pár odpůrců. Co jim vadí? „Jsou přesvědčení, že když je státní školství bezplatné, neměli by druhého učitele platit. Argumentují také tím, že když oni chodili do školy, bylo jich ve třídě pětadvacet i více,“ tlumočí výtku ředitel.

To samé prý vadí i některým učitelům: že rodiče podporují finančně něco, co by měl správně platit stát. Neplatí. A bohužel nenabízí ani žádné dotace či granty, z nichž by se pe-

Druhého učitele v hodině nemůže škola platit ze státních peněz. Pokud chce mít učitele navíc, musí na něj sehnat peníze jinde.

”

níze daly využít na párovou výuku. „Ministerstvo školství by si mělo uvědomit, že párová výuka má dalekosáhlé dopady. Nejde jen o to, že

se učitelé zvládnou věnovat všem dětem ve třídě. Společně se také připravují na vyučování, navzájem se doplňují, dávají si zpětnou vazbu,“ vyjmenovává ředitel přínosy.

Navíc lze párovou výuku skvěle využít i jako praxi pro studenty či čerstvé absolventy pedagogických fakult. Nyní je totiž praxe zoufale málo. „Byla jsem tu na praxi a pan ředitel mi nabídl, abych se stala párovou učitelkou,“ vypráví čtyřiačtyřicetiletá Tereza Olšinová, která je v posledním ročníku Pedagogické fakulty UK. „Připadám si tady jak houba, nasávám a okoukávám od zkušenějších kolegyně, jak učí, a tím se učím také,“ říká.

Když potřebují něco odkoukat

A jak se pozná, že párová výuka správně funguje? Podle třídní druháky Gabriely Jedličkové třeba tím, že děti nedělají rozdíly mezi ní a její kolegyní Terezou a neberou jednu jako přísnou a druhou jako hodnou. Obě učitelky také vyzdvihují, že toho stihnou probrat mno-

hem víc. „To se jen tak nevidí, jak dokáží naše děti napsat v druhé třídě příběh,“ říká Jedličková.

Přínos učení ve dvojici nakonec prý uznal celý kunratický učitelský sbor a učitelé se stále více dožadovávají, aby se mohli občas stát párovým učitelem. Vedení školy se proto rozhodlo, že ze dvou párových učitelů financovaných z projektu Pomáháme školám k úspěchu se stanou dva párové úvazky. „Každý náš učitel tak nyní může na několik hodin v týdnu jít ke kolegovi do hodiny. Z těch dvou úvazků mu odučenou hodinu zaplatím,“ vysvětluje Beran.

Párovými učitelí se tak stávají například matematikáři z druhého stupně, kteří chtějí učit matematiku podle profesora Hejného. Chodí se dívat na první stupeň, kde už podle profesora Hejného učí.

Kromě kunratické školy na model „dva učitelé, jedna třída“ narazíme ještě na třech školách, které podporuje Kellnerova nadace. „Nyní se jedná zhruba o dvanáct plných pracovních úvazků ve čtyřech školách, které jsou rozděleny mezi 28 učitelů,“ konstatuje vedoucí projektu Hana Košťálová. Nedávná kontrola České školní inspekce shledala, že tento způsob podpory je ve školách v pořádku.

Na dva učitele můžeme ale tu a tam narazit i jinde. Například na školách, které se rozhodly využívat metodu CLIL (obsahově a jazykově integrované učení) spočívající v tom, že děti vstřebávají anglická slovíčka mimoděk, když se učí třeba biologii či zeměpis. Tímto způsobem učí třeba v pražské ZŠ Bílá. I tady ale musejí vybrat na druhého učitele peníze od rodičů. V hodině je pak český kantor a rodilý mluvčí.

„Od září tu budeme mít další tandemovou výuku. Na hodiny fyziky k nám bude chodit student z Matematicko-fyzikální fakulty UK, který pomůže našemu fyzikáři,“ říká ředitel školy Martin Molčík, jehož škola se zapojila do projektu Elixír do škol. Ten podporuje tandemovou výuku v přírodovědných a technických oborech a přišla s ním Nadace Depositum Bonum České spořitelny.

V anglosaských zemích běžné

V zahraničí, zejména v anglosaských zemích, na dva učitele v jedné třídě narazíte častěji. Na vlastní kůži to zažila učitelka ze zlínské obchodní akademie Olga Šilová, která jela na zkušenou do anglické školy Lipson Community College, v níž jsou učitelé pomocníci běžní. „Rekrutují se z řad zkušených kantorů, kteří třeba chtěli zvolnit, nebo často z učitelky, které po návratu z mateřské dovolené pracují na zkrácený úvazek,“ popisuje Šilová.

To, že by se párová výuka mohla častěji objevovat i v českých školách a nebylo by tak obtížné na ni sehnat peníze, potvrdil LN ministr školství Marcel Chládek. Resort slibuje, že v novém programovém období, v němž bude možné opět čerpat peníze z fondů EU, se chtějí zaměřit na projekty, které budou cílit na vzájemné učení pedagogů. Resort by se o takovou podporu měl snažit i proto, že souběžně pracuje na kariérem jadu pro učitele, jehož podstatou je právě rozvoj kantorských dovedností.

V kruhu. Školáci dnes nesedí vždy v lavicích a učitelka jim nevykládá látku před tabulí.

FOTÓ MAFA - TOMÁŠ KRIST